

Alles is eigenlijk gezegd

Eind 2005 verscheen ‘Genade als erfgoed. Het bijbelse recht van de kinderdoop’. Ik schreef het op verzoek van de redactie van de Artiosreeks tegen de achtergrond van de toenemende verwarring op het gebied van kinderdoop, volwassendoop en herdoop. In vier artikelen zetten we de bezinning voort. Vandaag: Wat is er in drie jaar tijd gebeurd?

Dr. A.J. Mensink is hervormd predikant te Driesum en lid van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond.

Enkele duizenden exemplaren zijn verkocht. Aan de ene kant heeft me dat verblijdt. Daaruit blijkt immers dat er een grote behoefte is aan bijbelse duidelijkheid en toerusting over de doop. Het mocht velen helpen om de rijke troost en kracht van de kinderdoop persoonlijk te beleven. Ook heeft het jongeren en ouderen, na aanvankelijk gerezen twijfel, veel meer de waarde en de betekenis van de kinderdoop doen zien.

In verschillende gemeenten werden gemeenteavonden gehouden, werden gesprekskringen rond dit thema gestart of deelden kerkenraden het boekje uit bij kraambezoeken en doopgesprekken. De Mannenbond heeft aan de doop een themadag gewijd, er waren interkerkelijke bezinningsavonden voor jongeren. Al met al: het gesprek

over de kinderdoop is hierdoor op vele en goede wijze op gang gekomen.

Verontrustend signaal

Aan de andere kant zie ik de verkoopcijfers ook als een verontrustend signaal. Want er waren al zoveel goede boekjes over de

doop. Denk aan de voortreffelijke doopgeschriften van ds. E.F. Vergunst, ds. L.W. Smelt, ds. H. van den Belt en ds. H.J. Lam. Blijkbaar zijn we de ‘vanzelfsprekendheid’ van de kinderdoop voorbij, maar de verwarring nog niet. De vragen rond kinderdoop en overdoop zijn springlevend, ook in vele hervormd-gereformeerde gemeenten.

Overigens: in de gehele gereformeerde gezindte. Want ook de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Gereformeerde Gemeenten en de Hersteld Hervormde Kerk worstelen met situaties waarin gemeenteleden of ambtsdragers de kinderdoop niet langer onderschrijven. De laatste tijd zijn dan ook uit deze kerken publicaties over de kinderdoop verschenen. Ik denk met name aan de recent verschenen boeken van dr. B. Loonstra (CGK) en dr. P. Korteweg (HHK).

Doopvernieuwing

In de Protestantse Kerk kwam de gevoeligheid van deze materie aan de oppervlakte, toen de synode in september vergaderde over de wenselijkheid van doopvernieuwing. Naast enkele pleidooien voor een dubbele dooppraktijk (waarin gemeenteleden zelf kiezen voor kinderdoop of volwassendoop) en het erkennen van overdoop, klonk daar ook de roep om een antwoord op de groter wordende vraag naar doopbeleving en -vernieuwing. In kerkelijke tijdschriften zoals *Kontekstueel* en *Woord en Dienst* werden pleidooien voor en tegen de bevestigingsdoop gevoerd.

Dr. A.J. Plaisier, scriba van onze kerk, zegt in *Woord en Dienst* (21 nov. 2008): ‘We hebben de gevoeligheden opgemerkt, maar het

verhaal gaat verder. De vraag is hoe je de kinderdoop kunt onderstrepen en tegelijkertijd de doop presentstellen in het leven van een mens. (...) Die vraag is aan de orde en daar zijn wij nog niet over uitgepraat.’ Blijkbaar vinden wij het moeilijk, om te gaan met het feit dat wij als kind gedoopt zijn en dat daarmee eigenlijk alles is gezegd!

Spanning

Wat de hervormd-gereformeerde gemeenten betreft: hier en daar komt het voor dat ambtsdragers niet langer achter de kinderdoop staan, ook niet wanneer het hun eigen kind betreft. Dat brengt in kerkenraad en gemeente veel spanning teweeg. Wie rekent daar immers op?

Dit komt ook voor in gemeenten die vanouds sterk in de gereformeerde traditie geworteld waren, gemeenten die wel eens schamper ‘bolwerken van de Gereformeerde Bond’ werden genoemd. Via vriendschappen en naburige evangelische gemeenten (en wat te denken van een uurtje Googlen op ‘kinderdoop’ of een uurtje shoppen in een gemiddelde evangelische boekwinkel?) en vanwege de nadruk op de beleving in onze cultuur is een veranderende visie op de kinderdoop onze gelederen binnengesijpeld. En de gesprekken daarover verlopen in de meeste gevallen moeizaam en uiteindelijk onbevredigend.

In sommige gemeenten klinkt daarom de vraag of het in zulke gevallen dan niet mogelijk is om een kind te zegenen, om zo toch een zichtbaar teken te hebben dat dit kind wel tot de gemeente van Christus behoort. Zo wil men elkaar toch vasthouden. Dan verkies je een pastorale invalshoek boven een dogmatische, zegt men. ‘Bovendien kun je het je in deze tijd van adembenemende kerkverlating

toch niet permitteren om meelevende gemeenteleden niet tegevoet te komen, en hen zo te dwingen hun heil ergens anders te zoeken?' Aan deze kwestie wil ik het derde artikel in deze reeks wijden.

Concreet beleid

Het komt ook steeds vaker voor dat meelevende gemeenteleden (die vaak op allerlei terreinen in de gemeente actief zijn) zich elders laten overdopen, maar toch met de moedergemeente willen blijven meeleven. Die met de gemeente ook aan het Heilig Avondmaal wil blijven deelnemen. Kerkenraden tasten naar verantwoord beleid hierin. Maar noch de kerkorde, noch onze belijdenisgeschriften geven hier handvatten. Vanuit de colleges van visitatoren en uit de colleges voor opzicht en tucht is

tot op heden geen concreet beleid in de kerk neergelegd. Regelmatig komt op het kantoor van onze Bond of bij mij de vraag binnen over beleid op dit punt en wat ons standpunt als

Gereformeerde Bond is. Dat roept de vraag op in hoeverre de kinderdoop een zaak is waarmee ons belijden staat of valt. En waarmee dus ook de kerk staat of valt. Heeft de kinderdoop zo'n status *confessionis*, dan moet er tucht geoeffend worden. Hier en daar wordt zelfs van de ban gesproken: gemeenteleden die zich lieten overdopen, worden dan afgesneden van de gemeente. Dat is nogal wat. Maar hoe zit het dan met de avondmaalscensuur? Is het terecht om die toe te passen? Of alleen in specifieke gevallen? En kan zo iemand ambtsdrager zijn/blijven, en jeugdwerk doen? De bezinning is op dit punt nog lang niet afgerond. Ik hoop daar in mijn vierde artikel uitgebreider op in te gaan.

Rechtvaardiging door het geloof
Een laatste punt van aandacht, dat

zeker niet het onbelangrijkste is: in *Genade als erfgoed* heb ik de (kinder)doop behandeld in het brede verband van verbond, genade en geloof. De rode draad die door alle hoofdstukken heenloopt, is die van de rechtvaardiging van de goddeloze door het geloof. Dat is de golfslag van de Schrift, en daarom ook de golfslag van de Reformatie, en daarom ook de golfslag van de leer van de Heilige Doop. Ik heb om die reden een verband gelegd tussen het afwijzen van de kinderdoop en het dwalen op andere essentiële thema's in onze geloofsleer.

We stuiten hier met name op thema's die aan de orde zijn in het gesprek tussen gereformeerden en evangelischen, zoals de vrije wil, de erfzonde en de visie op de kerk. Het is me niet overal in dank afgenomen dat ik die verbanden gelegd

heb. Voorstanders van de volwassendoop (en dus ook van de overdoop) ervaren dit verband als een oneerlijke stigmatisering. Alsof iedereen die de kinderdoop afwijst, remonstrant

zou zijn. Alsof iedereen die de kinderdoop niet onderschrijft, per definitie een onbijbels zicht heeft op zonde en genade. Regelmatig wordt de vraag gesteld: 'En Spurgeon, Philpot, Bunyan dan? Moeten wij hun boeken dan ook niet in de ban doen? En de Russische baptisten met wie we in internationale contacten broederlijk optrekken? En de refobaptisten? Kunnen we die miljoenen christenen op aarde die niet de kinderdoop maar de volwassendoop leren, niet als broeders en zusters in Christus erkennen en aanvaarden? Is dat niet erg hoogmoedig?'

De vraag is dus of de visie op de (kinder)doop iets zegt over je héle theologie. Ik denk het wel. Aan die belangrijke vraag wil ik het volgende artikel wijden. Want deze vraag gaat voor.

A.J. Mensink

BOEKAANKONDIGINGEN

Shimon Bar-Efrat

De Bijbel vertelt.

Uitg. Kok, Kampen; 336 blz.; € 23,50.

De auteur beoogt een leidraad te geven voor het beschouwen van bijbelse verhalen als literaire kunstwerken. Deze studie verscheen al in 1979 in het Hebreeuws en daarna in diverse andere talen.

Dr. H. Florijn en J. Mastenbroek (red.)

Gerrit Hendrik Kersten.

Uitg. De Groot Goudriaan, Kampen; 313 blz.; € 26,50.

Zestig jaar na zijn overlijden verscheen de derde, vermeerde druk van dit gebonden boek, waarin ds. Kersten als grenswachter en gids van de Gereformeerde Gemeenten getekend wordt. Behalve een vraaggesprek met ds. F. Mallan bevat dit boek onder andere hoofdstukken over ds.

Kersten als politicus, dogmaticus, polemicus en kerkhistoricus.

Gerard Hoekstra

Religieuze feestdagen.

Uitg. Kok, Kampen; 127 blz.; € 14,90.

De historicus E.G. Hoekstra beschrijft de hoogtijdagen, hun betekenis en de manier van beleven van de verschillende groepen christenen, Joden, moslims, Sikhs, hindoes, boeddhisten, Chinezen en aanhangers van verschillende natuurgodsdiensten

C.H. Spurgeon

Vlees en Geest.

Uitg. Boekhout, Tholen; 128 blz.; € 7,95.

Bundel met zeven door Arie Maasland vertaalde preken van Spurgeon, waarvan er vier over teksten uit de Romeinse brief, waarin Spurgeon de verdorvenheid van het menselijk vlees en de noodzaak van het werk van de Geest tekent.

C.H. Spurgeon

Naar Zijn belofte.

Uitg. De Banier, Bunnik; 140 blz.; € 7,90.

Tweede, herziene druk van bundel met twintig meditaties van Spurgeon, waarin hij laat zien hoe wij de beloften mogen gebruiken.

A. Vogelaar-van Amersfoort

Tekko en de witte man.

Uitg. De Banier, Bunnik; 118 blz.; € 6,90.

Herziening van het eerste deel van een bekende zendingsserie, waarin Tekko de witte man en de God van de witte man leert kennen.

Thomas Watson: Oprecht als de duiven.

Maarten Luther; De gouden huwelijksregels.

Coenraad Mel: Gedenk aan uw schepper.

Uitg. De Banier, Bunnik; 79, 63, 92 blz.; € 7,90 per deel.

Eerste drie deeltjes in de reeks *Graankorrels*, waarin geschriften van (nadere) reformatoren en puriteinen verschijnen.

Wanda Wildeboer

De linnenroof.

Uitg. Callenbach, Kampen; 204 blz.; € 16,95.

Historische jeugdroman, over de zestienjarige Lieuwe, die koksmaatje is op een VOC-schip en in zijn zoektocht naar bijzonder linnen in een avontuur terecht komt.

PJV